Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXI. Cena lista je $6.00 Entered as second-class matter January 20, 1913, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., pondeljek, 14. maja (May 14), 1928. Subscription $6.00 Yearly STEV.—NUMBER 113

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918

LIBRARY OF CONGRESS MAR 16 1928

Z industrijskega bojnega polja križem Amerike

Tesarski delavci na zapadu so se izrekli za pet dni dela v tednu. — Konkurenca iz kaznilnic. Nov zakon za zaščito otrok v Rhode Islandu in drugo.

Seattle, Wash. — Tesarski delavci v tem mestu so z veliko večino odglasovali, da se v njih pravila vključi pet dni dela v tednu. Vprašanje je bilo predloženo tudi podjetnikom, ki so pa zelo trmoglavi. Veliko drugih unij stavbinskih delavcev dela samo pet dni v tednu.

Jackson, Miss. — Državni blagajnik je prejel $73,749.71 od prodaje bombaža, koruze in drugih produktov, ki so jih pridelali kaznjenci na kaznilniški farmi. Tako se dela konkurenca farmarjem in poljskim delavcem.

Seattle, Wash. — Delavne razmere so tukaj zelo slabe. Veliko brezposelnih delavcev pohaja ulice in išče zaman delo pri agentih za posredovanje dela. Neki brezposelnih delavec po imenu Ray Underwood je nataknil na drog velik plakat in nanj zapisal: "Obstoj in glej. Jaz iščem delo. Kdo mi ga bo dal? Hvala."

Na zadnji strani plakata ima pa zapisano: "Ta prostor se še odda." In takih ljudi, ki se nahajajo v takih razmerah kot Ray Underwood, je veliko v Seattlu.

Pawtucket, R. I. — J. P. Coats kompanija, ki izdeluje sukanec, je bila primorana odsloviti petdeset otrok, ker je stopil v veljavo nov zakon, ki prepoveduje otrokom pod šestnajstim letom delati več ko devet ur na dan.

Providence, R. I. — Kakor prerok iz starih časov je vstal John P. Frey, tajnik kovinskega departmenta Ameriške delavske federacije pred 200 delegati in izjavil, ako v delavsko strokovno gibanje ne pride nov duh, bo delavstvo potisnjeno ob steno. Delegatje so tudi slišali poročilo, kako delavske zakonske predloge romajo v koš, ker delavstvo nima svojih zastopnikov v postavodajnih zborih.

East St. Louis, Ill. — Lokalna organizacija št. 2705 rudarske organizacije United Mine Workers poroča, da se je priganjaštvo v premogovnikih tako razvilo, da je postalo neznosno. Uvedene so bile mašine za nakladanje premoga s "konvejerji," ki spreminjajo rudarja v sužnja mašine in njegovo produkcijo povišajo od 50 do 75 odstotkov.

Belleville, Ill. — Odbor za ohranitev unije je sklical v to mesto distriktno konvencijo za dne 19. maja. Odborniki distriktne organizacije so podali svarilo, da bodo vsi oni, ki se udeleže konvencije, v smislu pravil rudarske organizacije podvrženi kaznim.

Pittsburgh, Pa. — Odbor za ohranitev unije se je obrnil na senatni odsek, da ga zasliši. Ta odbor se jezi, ker senatorji niso hoteli zaslišati Brophyja, ko so bili v Pittsburghu.

Philadelphia, Pa. — Wilton Carpet kompanija je zaprosila za sodnijsko prepoved proti 150 stavkujočim tkalcem, katerih piketiranje tovarne je zelo uspešno.

Wilton je pozval voditelje unije dne 21. februarja v svojo pisarno in jim rekel, naj raztrgajo svoje knjižice in jih vržejo proč v njegovi navzočnosti, ali pa zapuste tovarno. Naslednji dan je sledila stavka.

Scranton, Pa. — Cappelini, distriktni predsednik 1. distrikta rudarske organizacije, je zagrozil z izključenjem lokalnim društvom, ki so se odzvala klicu pritožbinskega odbora za izredno distriktno konferenco dne 21. maja, da razpravljajo o vprašanju kontraktnih rudarjev. Cappelini je izdal svojo grožnjo takoj, ko je poziv na konferenco zagledal beli dan.

New York, N. Y. — Lakomnost hišnih posestnikov, ki lastujejo stare in napol podprte bajte, v katerih prebivajo zamorci, je nenasitna, poroča Urbanska liga. Družinski očetje zaslužijo po $19.75 na teden, a stanarine morajo plačati $10.25 na teden, tako da zamorski delavski družini ne ostane skoraj ničesar za druge življenske potrebščine.

Warren, R. I. — V Parkerjevi tekstilni tovarni je zastavkalo 450 delavcev. Stavka je trajala samo tri tedne in delavci so se vrnili na delo, ko je bilo umaknjeno znižanje mezde.

Woonsocket, R. I. — V vseh štirih tovarnah Lonsdale kompanije zdaj delajo 54 ur v tednu.

Rudarji v severnem Illinoisu za nižjo mezdo?

Springfield, Ill.—Harry Fishwick, predsednik rudarske unije v Illinoisu, je v soboto poročal, da je prejel obtožnico proti voditeljem gibanja za znižanje mezde v okolišu La Salla. Unija nastopi proti njim in jih izključi, ako so kaj storili proti zaključkom organizacije.

Poročilo se glasi, da so gotovi voditelji začeli na svojo pest pogajanja z družbami za povratek na delo na podlagi znižanja mezde. Sprejeli so $6 dnevne mezde, dočim ostane stara lestvica od tone. Zadnji dni se je udeležilo več tisoč rudarjev tajnega glasovanja glede teh pogojev. Rezultat glasovanja še ni znan.

Vse večje družbe v Illinoisu so podpisale pogodbo za obnovitev jacksonvillske lestvice in obnovile omejen obrat premogovnikov, poroča Fishwick. Zadnji teden sta dve kompaniji v Harrisburgu podpisali pogodbo unije. Kompaniji imata 14 premogovnikov in normalne uposlujeta 5500 rudarjev.

Mnogo ubitih v krvavih spopadih v Rumuniji

Kmetje, vrnivši se domov, so strmoglavili lokalne vlade.

Belgrad, 13. maja. — Jugoslovanski poslanik v Bukarešti je včeraj protestiral proti aretaciji jugoslovanskega državljana Maksima Mezljaja, ki je poročevalec berlinske "Vossische Zeitung" in obenem lokalni poročevalec čikaške "Tribune". Mezljaj je bil aretiran na obtožbo, da je razširjal "zlobne in neresnične vesti" o rumunski vladi v zvezi s kmetskim kongresom v Albajuliji.

Dunaj, 12. maja. — Več oseb je bilo ubitih in mnogo ranjenih v spopadih med rumunskimi kmeti in vojaki v okrožju Biharja na Sedmograškem kot poročajo danes z rumunske meje.

Kmetje, ki so se vrnili s kongresa v Albajuliji, so se oborožili in izgnali domače uradnike iz mnogih trgov in vasi. Druga vest se glasi, da se je 25,000 delavcev — večinoma rudarjev — oborožilo in pridružilo kmetom.

V Bukarešti je stroga cenzura na brzojavke in časopise. Vlada je velela aretirati in deportirati pet inozemskih žurnalistov.

Umrl radi opeklin.

Chicago. — Warren Thackerey je v petek umrl v Westlake bolnici radi opekin, ki jih je dobi prejšnji dan, ko se je pripetila eksplozija v tovarni Eagle Fireworks kompanije, 40 Franklin Park. Eksplozija je napravila tudi precejšnjo škodo na poslopju.

Hooverjeva kandidatura stane doslej $240,000

Ford in Rosenwald njegova glavna finančnika. Njegov kampanjski fond je do danes največji.

Washington, D. C. — Herbert Hoover, trgovski tajnik, ima kot predsedniški kandidat republikanske stranke do danes največji kampanjski sklad in največ izdatkov. Drugi za njim je demokratski kandidat Al Smith, čigar fond znaša do danes $103,310, izdal pa je $93,090. Tretji je senator Curtis iz Kansasa, republikanski kandidat, ki je prejel približno $12,000.

Hooverjev kampanjski upravitelj James W. Good je izjavil v petek pred senatnim odsekom, da je Hooverjeva organizacija prejela in izdala $240,000 za primarno kampanjo. To vsoto so prispevali razni bankirji in trgovski ter industrijski baroni. Edsel Ford, sin detroitskega avtomobilskega magnata, je dal $5000; Julius Rosenwald, znani čikaški magnat je prispeval $3500. Hoover je pred par dnevi rekel pred odsekom, da iz svojega žepa je dal okrog $200 za svojo kampanjo.

Hooverjeva kampanja je stala v New Yorku $35,000, Michiganu $7800, Massachusettsu $9267, New Jerseyju $9192, Coloradu $1154, Oklahomi $1278, Washingtonu $4033, Oregonu $2512, Texasu $3261, Rhode Islandu $30, Minnesoti $6000, Arkansasu $500, Utahu $1606 in v Kaliforniji $27,000.

Upravitelj Good je rekel pred senatorji, da Hooverjevih pristašev "ni prav nič sram", ker so toliko potrošili samo za primarne volitve!

NOVO POŠTNO POSLOPJE V CHICAGU.

Stalo bo dvajset milijonov dolarjev.

Washington, D. C. — Čikaško novo poštno poslopje, ki bo največje in najmodernejše na svetu, bo zgrajeno pred letom 1933, ko se otvori svetovna razstava v Chicagu. Stotisočem obiskovalcem, ki bodo prišli na razstavo, bo dana s tem prilika, da si ga ogledajo.

Direktor zveznega budgeta je že potrdil izdajo vsote $14,250,000 za gradnjo poslopja in določil $300,000 za preliminarna dela, ki prično leta 1929. Arhitekti so mnenja, da bo poslopje zgrajeno v 3 letih od časa, ko se prične z delom. Poslopje bo opremljeno z najnovejšimi mehaničnimi napravami in bo stalo dvajset milijonov dolarjev.

Transatlantski letalci v Milwaukeeju.

Milwaukee, Wis. — Nemško-irska trojica prekomorskih letalcev je v nedeljo dospela v Milwaukee, kjer jo je sprejelo 175,000 oseb. Ko je Junkerjevo letalo eno dobro uro prej zapustilo Chicago, je bilo 75,000 oseb na letališču. Pri paradi in manifestacijah v Grant parku v soboto popoldne je bilo čez pol milijona oseb.

Argentina ima radikalnega predsednika.

Buenos Aires, 12. maja. — Po dolgem času je štetje glasov zaključeno in izid volitev kaže, da je bil izvoljen radikalni kandidat Irigoyen predsednikom Argentine z 838,173 glasovi. Vsi nasprotni kandidatje imajo 432,209 glasov.

Vihar pognal "Italijo" nazaj.

King's Bay, 12. maja. — Viharno vreme je včeraj prisililo italijanski zrakoplov "Italijo", da se je po osmih urah plovbe proti severnemu tečaju moral vrniti nazaj na Špicberge.

SPREJEM ITALIJAN. FAŠISTOV V BUDAPEŠTI

Socialisti so pogumno protestirali proti obisku. Ogrsko ljudstvo ne simpatizira z Matteottijevimi morilci.

Budimpešta, Ogrska. — Znano je, da sedanja ogrska nazadnjaška vlada in italijanski fašizem ljubkujeta med seboj in božata drug drugega kot zaljubljeni par. Dne 17. aprila se je pripeljalo v mesto kar dva železniška voza italijanskih fašistov. Nazadnjaška, šovinistična in klerikalna Bethlenova vlada in buržoazno časopisje sta pozdravila prihod Mussolinijevih junakov. Dnevnik "Nepszava," organ ogrskih socialistov, jih je seveda tudi pozdravil na svoj način in v imenu ogrskega delavnega ljudstva. List je pisal: "Ako se nihče ne upa izreči, tedaj mi izjavljamo odprto, da ogrsko ljudstvo ne mara imeti opravka z navadnimi morilci Matteottija in da ogrsko ljudstvo sovraži fašizem iz dna duše in izreka svoje globoke simpatije do italijanskega ljudstva, ki tiči v verigah fašistovskega despotizma. Ogrsko ljudstvo razume, da je fašistovska Italija podvržena smrti in da jo italijansko ljudstvo preživi in najde v svobodo pot, na kateri se sreča z drugimi evropejskimi narodi. Ti fašistovski parlamentarci, ki so prišli v Budimpešto, da izrečejo simpatije Bethlenu, naj vedo, da ogrsko ljudstvo vidi jasno za njimi Matteottijeve morilce."

Še veliko bolj so bile učinkujoče besede, ki so jih izrekli socialistični poslanci ogrskega parlamenta. Med tem, ko je vladna stranka z Bethlenom na čelu aplavdirala svojim vrednim tovarišem, so socialisti kričali: "Doli z Matteottijevimi morilci! Doli s fašistovskimi morilci delavcev!" Vzelo je skoraj pol ure, da je lahko zastopnik vlade mogel govoriti, da so ga poslušalci razumeli in da je v imenu vlade pozdravil fašiste. Toda socialist Malasitz je takoj zahteval besedo in rekel: "Italijanski fašisti so gostje vladne stranke, toda ne ogrskega ljudstva, ki ne mara imeti nobenega posla z okrvavljenim sistemom, pa naj bo italijanski ali katere druge narodnosti. Ogrsko ljudstvo globoko simpatizira z italijanskim ljudstvom, z Italijo Mazzinija, Garibaldija, Matteottija in Turatija in upa, da pride ura, ko italijansko ljudstvo v imenu teh voditeljev zlomi verige krvave sužnosti za svetlobo in svobodo. Italijanski poslanec in senator, ki sedita na galeriji, sta odgovorna zastopnika sistema, ki je omadeževan z Matteottijevim umorom in neštevilno drugih žrtev delavskega razreda. Ne sme se pozabiti, da je vodja teh Italijanov Mussolini, isti Mussolini, ki je pripadal k največjim vojnim hujskačem, ki je pomagal, da je na tisoče Ogrov našlo konec na Doberdobski planoti in drugih splošnih grobovih na italijanskih bojiščih."

"Reklo se je, da so socialdemokratje s svojimi demonstracijami kršili gostoljubnost. Ampak včasi nastanejo razmere, ko se morajo vpoštevati pravila morale in ne gostoljubnosti. Ko je po zadavljenju revolucije leta 1848 feldmaršal Heynau dal eksekutirati trinajst revolucijonarnih generalov v Aradu, je odpotoval v Anglijo. Delavci v neki pivovarni, ki jo je obiskal, so ga spoznali. Pljuvali so nanj, pulili so mu brado in so ga spodili z udarci. Ogrski socialisti ravnajo v istem duhu, ako pokažejo morilcem Matteottija, ljudem, ki so uničili svobodo v Italiji, mesto vljudnosti, polno zaničevanje ogrskega ljudstva."

Te demonstracije so učinkovale na italijanske fašiste. Masni shod, ki se je obdržaval dne 22. aprila se je pretvoril v veliko masno demonstracijo proti italijanskemu in madžarskemu fašizmu.

Kitajski nacionalisti odklonili premirje

Japonci ujeli 2000 Kitajcev in s strojnicami pokosili tisoče drugih. Velika nezadovoljnost med kitajskim ljudstvom.

Tokio, 13. maja. — Japonski viri domnevajo, da je bilo 3000 kitajskih vojakov in 2000 civilistov ubitih v bojih z Japonci v Tsinanu. Število ranjenih se ne more niti domnevati.

Šangaj, 13. maja. — Kitajska nacionalistična vlada v Nankingu je danes odločno odklonila apel pekingskega diktatorja Čangtsolina za končanje civilne vojne in združitev vseh kitajskih sil. Nacionalisti odgovarjajo, da edini pogoj za notranji mir je, da se Čangtsolin odpove vladi in zapusti Kitajsko. Obenem je nacionalistična vlada vprašala vlado Združenih držav za njeno stališče glede konflikta v Tsinanu.

Ženeva, 12. maja. — Tajništvo Lige narodov je danes prejelo drastičen protest kitajske kuomintangske (nacionalistične) vlade proti Japonski. Japonska vlada je obtožena, da je napadla kitajski teritorij in prekršila mednarodni zakon. Kitajska vlada zahteva takojšnjo preiskavo in akcijo.

Tokio, 12. maja. — Japonska oficijelna poročila omenjajo ljuto bojevanje v Tsinanu do 11. maja zjutraj. Vso noč od četrtka na petek so divjale bitke v starem kitajskem mestu in japonske strojnice so neusmiljeno kosile kitajske nacionaliste, ki so uprizorili celo vrsto protinapadov, da bi izgnali japonske čete iz mesta.

Neko neuradno poročilo se glasi, da so Japonci ujeli 2000 kitajskih vojakov med obzidjem starega mesta. Ko se je zdanilo, je intervenirala kitajska trgovska zbornica in dosegla premirje v mestu. Japonske čete v Tsinanu so med dvema kitajskima armadama, ki taborita južno in severno od mesta.

Šangaj, 12. maja. — Položaj v Šantungu je zelo kritičen. Okrog 30,000 Japoncev z vso moderno bojno opremo je v provinci, dočim ima Kajšek nekaj čez 50,000 mož južno in severnozapadno od Tsinana. Medtem general Feng Juhsiang nadaljuje ofenzivo za okupacijo Pekinga. Njegova armada prodira ob železnici Hankov-Peking.

Še bolj kritična je situacija v mestih južne Kitajske. Dejstvo, da so Japonci ustavili Kajšekovo ofenzivo v Šantungu in vzeli Tsinan, je strašno razpalilo ljudske mase. Nacionalistična vlada se boji nove komunistične revolucije. Delavci in dijaki, ki tvore radikalni element, zahtevajo vojno z Japonci in kritizirajo nacionalistično vlado, ki se obrača na Ligo narodov in Ameriko za intervencijo.

Danes so se pojavili v Šangaju plakati, ki zahtevajo, da zunanji minister Hvang Fu poda ostavko in da mora kuomintang takoj napovedati vojno Japonski.

Samomor igralke.

New York, N. Y. — Jean Lebhun, gledališka igralka, se je 11. t. m. zadušila s plinom v svoji sobi nekega stanovanjskega poslopja.

Na svoji pisalni mizi je pustila listek, na katerega je napisala, da ne more več živeti, ker se je prejšnji teden ubil letalec Leonard Booney, katerega je igralka oboževala. — Igralka je bila hči episkopalnega škofa J. Lebhuna, ki je pred tremi leti umrl v Nashvillu, Tenn.

VELIKA ZMAGA DEL. STRANKE V ANGLIJI

Delavski glasovi silno narasli; delavski kandidat je prejel 5 tisoč 142 glasov več kot oba kandidata — konservativni in liberalni skupaj.

Curih, Švica. (I. I.) — Izid pri naknadnih volitvah v Haleyju, industrijskem središču lončarske in porcelanske industrije v Angliji pokazuje, kako delavci čutijo napram sedanji torijski vladi.

Delavska stranka je imela ta mandat od leta 1922. Pri volitvah leta 1924 se je delavska večina znižala, ali vseeno je mandat obdržala delavska stranka in izvojen je bil S. Clowes z večino 1,554 glasov. Clowes je umrl in tako so se vršile naknadne volitve.

Delavska stranka je bila prepričana, da obdrži mandat, ni pa pričakovala, da njen kandidat prodre s tako veliko večino. Za delavskega kandidata Arthur Hollinsa je bilo oddanih 15,136 glasov, za konservativnega kandidata 6,604, za liberalnega pa 3,390.

V intervjuvu se je Ramsay MacDonald, bivši delavski predsednik izrazil: Izid je veličasten in pokazuje pot, o kateri ni nihče pričakoval, da pojde . . . To je najznačilnejši uspeh od splošnih volitev. To je pisava na steni."

Berger svetuje davek na poklone kralju

Socialistični kongresnik bi prisilil Američane, da plačajo za krivljenje hrbta v Evropi.

Washington, D. C. — Socialistični kongresnik Berger iz Milwaukeeja je te dni sugeriral zakonodajstvo, na podlagi katerega bi Američani, ki se hodijo klanjat monarhom v Evropi, plačali davek za ta privilegij. Davek bi bil naložen na pisma, ki jih obiskovalci dvorov navadno prejmejo od ameriškega poslanika kot priporočilo za vstop pred kralja in kraljico. To se navadno godi v Londonu.

"Ameriške ženske, ki po opičje posnemajo stare monarhične ideje, ki že izumirajo v Evropi, in se smešijo s pokloni dolgočasnemu kralju in kraljici, bi morale nekaj plačati za ta privilegij", je rekel Berger. "Priporočilna pisma, ki jih daje ameriški poslanik v Londonu, bi morala imeti gotovo vrednost. Po mojem mnenju bi morali Američani plačati mastno vsoto za taka pisma. Turisti, ki gredo le pogledat navadne ljudi in kraje v Evropi, plačajo za potni list in vizume — toliko več pa bi morali plačati, ako hočejo videti kralja."

Berger je tudi rekel, da bi se moral angleški kralj tudi okoristiti z bedastimi Američani, ki ga hodijo gledat. Kralj bi moral računati najmanj tisoč dolarjev vstopnine! To bi pomagalo plačati vojne dolgove Ameriki!

Pridigar resigniral radi pogostih banketov.

Omaha, Neb. — Rev. Allen R. Grupe, pridigar tukajšnje episkopalne cerkve, je podal resignacijo. Kot vzrok navaja, da se je naveličal pogostih zabav in banketov, katere so prirejale v cerkveni dvorani pobožne članice njegove cerkvene občine.

Angležinja rodila 24. otroka.

London, 12. maja.—Mrs. Geo. Burden iz Chertseya je včeraj porodila štirinajstdeset deto. Ženska je močna in zdrava, pa se hvali, da zato, ker ne pije in ne hodi v kinogledališče.

V Milanu se na delu vojni tribunali

Fašizem pripravlja nov zločin v Italiji. Izredna sodišča bodo izrekala smrtne obsodbe nad osebami, ki se ne morejo zagovarjati.

Curih, Švica (I. I.) — Od dne trinajstega aprila so člani izjemnega sodišča v Milanu. Preiskava o napadu se vrši in nadaljuje z največjo tajnostjo. Tisku je prepovedano poročati o aferi, toda zdaj je nepričakovano kratek buletin naznanil, da je izpraševanje končano in da bo sodba izrečena v dveh sejah, ki bodeta popolnoma tajni.

Obtoženci niso smeli izbrati svojih odvetnikov, v katere imajo zaupanje, kajti v Italiji so vsi protifašistovski odvetniki izključeni od zagovorništva. Še večja krivica je pa ta, da proti izreku sodišča ni priziva.

Vpričo tega fakta je odbor za obrambo žrtev fašizma naslovil priziv na organizacije intelektualcev delavstva sveta, in priporočil, da protestirajo proti izvajanju izjemnega zakona in da se napravi pritisk iz vseh dežel na italijansko vlado, da se doseže:

1. Da se zaključek preiskave in dokazi, na podlagi katerih je bil zaključek storjen, takoj objavijo.

2. Da se dovoli tujemu odvetniku, izbranemu od odbora za obrambo žrtev fašizma in ki je poznan, da se ni nikdar vmešaval v boje starih političnih strank, da prilika, da pomaga voditi obrambo pred izjemnim sodiščem in da se mu izroče dokumenti v pregled, da se tako seznani z njimi.

Italijanske protifašistovske organizacije so proti temu najnovejšemu zločinu, ki ga namerava izvršiti italijanski fašizem pod krinko legalnosti, dvignile glasen protest in naglašajo, da ogroža popolnoma nedolžne osebe smrtna obsodba in izvršitev te obsodbe. Ako fašistovski režim izvrši svoje grožnje, tedaj bo izvršil najbolj strahopeten umor.

SUHAŠKI AGENTJE NA DELU.

Navalili so na več prostorov in aretirali nad sto oseb.

Michigan City, Ind. — Šestinšestdeset prohibicijskih agentov je v petek večer navalilo v večje število prostorov, v katerih so se prodajale opojne pijače. V Vreeland hotelu, ki se nahaja v sredini mesta, so agentje našli točilnico, ki je bila opremljena in operirana kot pred sprejetjem 18. amendmenta. Opojne pijače so se prodajale odprto in z vednostjo policije. Med butlegarskim sindikatom, policijo in nekaterimi mestnimi uradniki je obstojala tesna zveza; dobiček, ki je prihajal, so si med seboj delili.

V navalih, ki so jih vprizorili zvezni agentje, je bilo aretiranih 75 žensk in 34 moških. — Pet mestnih komisarjev je naznanilo, da bodo odslovili iz službe mestnega upravitelja in načelnika na obtožbo, da sta bila v zvezi z butlegarskim sindikatom.

Povišana voznina na železnici.

New York, N. Y. — Interborough Rapid Transit kompanija je dobila dovoljenje, da poviša voznino na svojih železnicah od 5c na 7c. Družba pa je morala položiti bond za pet milijonov dolarjev, da povrne pasažirjem tista dva centa poviška, ako se bo ugotovilo, da ni bila družba upravičena do zvišanja voznine.

Letalec se ubil.

Oceanside, Cal. — Mornariški letalec Joseph J. Rooney se je 11. t. m. ubil, ko je njegovo letalo treščilo na zemljo v bližini tega mesteca.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicaga) $6.00 na leto, $3.00 za pol leta; Chicago in Cicero $7.50 na leto, $3.75 za pol leta, in za inozemstvo $9.00.

Naslov za vse, kar ima stik z listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year; Chicago $7.50, and foreign countries $9.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

128

Datum v oklepaju n. pr. (April 30-1828) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

RUDARSKA STAVKA V DRŽAVAH PENNSYLVANIA IN OHIO.

Zaključek gl. odbora. Delitev podpore stavkujočim in razni nepotrebni prepiri pri delitvi podpore stavkujočim članom S. N. P. J.

Sestra Dernačeva ni mogla čakati, da bi bila preiskava končana in bi se gradivo priobčilo, ampak je odposlala svoje pismo in predsednikov odgovor Ernest Bartuloviču, uredniku "Delavca," da ju priobči, dasiravno je brata Nace Žlembergerja obdolžila težkega prestopka in sicer tega, da je leta 1914 v imenu vseh društev in klubov pobiral darove, na kar se je ta denar pri njem zapil.

Sestra Dernačeva se gotovo ni zavedala obdolžitve, ki jo je izrekla v svojem pismu, in ki je postala javna v trenotku, ko je bilo pismo priobčeno v "Delavcu" in je postala sestra Dernačeva "moralno odgovorna zanjo v smislu pravil S. N. P. J. in zakonov države Ohio, kajti če bi se zavedala odgovornosti, bi tega nikdar ne storila. Njena dolžnost je bila, takoj doprinesti dokaze, in ne samo zapisati "Jaz sem Vam napisala nič več ko čisto resnico, katero lahko tudi izpričam." Prvič je bilo treba dokazati, da je brat Nace Žlemberger leta 1914 v imenu vseh društev in klubov v vzhodnem Ohiu, ko so bili rudarji na stavki, prosil darov. Nato je bilo treba navesti dokaze, da se je ves denar, ki je bil nabran, zapil pri Nacetu Žlembergerju.

Sestra Dernačeva se ni zavedala, da njena obdolžitev jemlje bratu Nacetu pravico do kandidature v glavni odbor S. N. P. J. v smislu točke pete, IX. člena in da je sama kršila pravila, ko je priobčila svoje pismo, ker ni brata Nace Žlembergerja obtožila v smislu pravil, ampak ga samo oblatila v "Delavcu."

Točka osma, XXI. člena pravil S. N. P. J. se glasi:

"Vsak član, ki obrekuje druge člane ali člane gl. odbora, da so izvršili nemoralna, nedostojna ali kaznjiva dejanja v zvezi s to jednoto ali katero drugo gospodarsko, strokovno ali politično organizacijo in jih noče obtožiti po pravilih, izvrši kaznjivo dejanje. Tak član, ako je spoznan krivim, se kaznuje z ukorom, suspenzijo in izključitvijo."

To kar je sestra Dernačeva očitala Žlembergerju, je poneverjenje, kajti če kdo v imenu vseh društev in klubov nabira v vzhodnem Ohiu denar za stavkarje, denar se je pa nato pri njem zapil, je poneveril zaupani denar; tolmači se pa lahko tudi kot velikomestno kozaštvo (confidence game), ker se je denar pobiral pod napačno pretvezo in porabil v druge namene, kot je bil nabran.

Nace Žlemberger bi bil lahko iskal tudi zadoščenja na sodišču, kajti ti stavki tvorijo kriminalno obrekovanje (criminal libel), ako so zakoni v državi Ohio taki, kot v državi Illinois. Toda mi upamo, da Nace Žlemberger tega ne bo storil, ampak bo velikodušno odpustil sestri Dernačevi, kajti bila je večalimanj pod zunanjim pritiskom in je obdolžila Naceta Žlembergerja nekaj, kar bi ne storila, ako bi vso zadevo natančno preštudirala, preden je priobčila svoje pismo v "Delavcu."

Kako je bilo torej s to podporo? Kaj je preiskava dognala?

Leta 1914 in 1915 so rudarji v vzhodnem Ohiu stavkali štirinajst mesecev. Še preden so rudarji v vzhodnem Ohiu zastavkali, so bili rudarji iz premogovnika "Delare," ki so bivali v Glencoe, že štiri in dvajset mesecev na stavki zaradi odslovitve zaupnikov v premogovniku. Socialistični klub štev. 2 v Glencoe, Ohio, ne Nace Zlemberger, je apeliral za pomoč za te rudarje, ki so bili na stavki v premogovniku "Delare" že skoraj tri leta in so bili gotovo veliko bolj izčrpani gospodarsko kot drugi rudarji. Ta socialistični klub torej ni prosil pomoči v imenu vseh društev in klubov, ampak je prosil pomoči le za te gospodarsko izčrpane rudarje in niti ne v njih imenu, ampak v svojem. Klub je v svojem apelu navedel navadna in gola dejstva in na apel so se odzvali in darovali:

Klub št. 1, Chicago, $5; čikaški sodrugi in Narodna tiskarna $21; Livingston, Ill., $1; klub št. 132, Pueblo, $2.55; klub št. 89, Lorain, O., $2.50; klub št. 128, Nokomis, Ill., $6.30; klub št. 18, Canonsburg, Pa., $10; Bolniško podporno in penzijsko društvo, Livingston, Ill., $5; klub št. 91, Stone City, Kans., $8; Blaž Mezori in Fr. Kogovšek, Corona, Kans., $2; klub št. 62, Youngstown, O., $1.85; Fr. Knafelc, Edmond, Okla., $1.60; klub št. 64, Livingston, Ill., $5. Skupaj $71.80.

Teh 71 dolarjev in 80 centov pa ni razdelil Nace Žlemberger, ampak razdelil jih je socialistični klub štev. 2. Podpore v Glencoe, Ohio, so bili potrebni vsi Slovenci razen dveh. Eden je bil trgovec, drugi je delal na svoji farmi.

Najbolj smešno na celi stvari je pa dejstvo, da je bil brat Žlemberger nedirektno obdolžen prodajanja opojnih pijač, kajti znano je, da Nace Žlemberger priporoča svojim tovarišem zmernost, ne pa pijančevanja.

Zakaj je Bartulovič priobčil napad na Naceta Žlembergerja, delavca, ki je na delu za osvoboditev delavstva iz mezdne sužnosti, odkar je odslužil vojake v starem kraju in je prišel k spoznanju, da se morajo delavci organizirati, da zmagujejo korak za korakom in se končno osvobode mezdne sužnosti?

Ernest Bartulovič je provokator in njegova naloga je, da s provokatorskimi potezami in taktiko uniči delavske organizacije, da nastane zopet reakcija in delavci izgube, kar so z velikim trudom in trpljenjem v tisoč bojih pridobili, preden je Ernest Bartulovič zagledal luči tega sveta.

(Dalje prihodnjič.)

VESTI IZ NASELBIN

S pota.

Slavnost Vilharjeve 110 letnice dne 29. aprila v Waukeganu je dobro izpadla. Čistega dobička za njegov spomenik v starem kraju je prinesla okrog $450.

Skupna zahvala za ta rezultat ne gre samo vsem pri Slovenskem narodnem domu, ki so radevpljno dali zastonj prostore Doma za slavnost 110 letnice Vilharjevega rojstva, ne samo njim, pač pa vsem rojakom v Waukeganu in North Chicagu rodoljubna hvala. Kajti ko sem raznašal naokrog programe, je vsakdo kaj daroval, tako da je že pred slavnostjo znašala vsota $119.55. Poleg tega pa so marljivo sodelovali tu rojeni slovenski mladeniči in mladenke ter otroci — vse za narodni čut. Vse delo je bilo izvršeno prostovoljno, če izvzamem godbo za ples, katera pa je tudi računala tako malo vsoto, da bo komaj dovolj, da pokrijejo stroške v tej zvezi.

Godba mladinskega društva "Little Fort" Slovenske narodne podporne jednote in godba v spodnjih prostorih sta še od tega nekaj darovali za spomenik Vilharju. Naša vrla dekleta iz družin Artach, Kirn, Mat Jereb, zadnji dve sta vodili do 40 otrok slovenskih staršev pri petju, ki so peli Vilharjeve 'Mlatiče' in druge so veliko pomagala. Dalje so izvrstno vodili svoje delo natakarji in kuharice, ki niso ničesar računale, pač pa še prinesle finega peciva ter pripravile okusna jedila. Bile so rojakinje Gopec, M. Končan, M. Babnik, M. Malovašič, Jennie Železnikar, ki sta na mizo nosile.

Na programu je bila prva točka Vilharjeva slika s cvetjem okinčana, poleg nje ameriške trobojnica. Pri nastopu je v vojaški obleki "salutiral" Celarcev deček, medtem ko so Artačevi dekleti zaigrale ameriško himno. Nato je govoril rojak Bartolj o Vilharju in o pomenu njegovega spomenika, nakar so nastopili še drugi s kratkimi nagovori. Sledili so "Mlatiči", ki jih je vprizorila naša mladina s cepci v rokah in lepo donečo pesmijo. Scenerija je bila pravi slovenski skedenj s snopi naložen, v katerem ni manjkalo vilj in grabelj itd. Nad 40 mladih grl se je strnilo in zapelo slovensko pesem našega Vilharja, katerega tužna domovina ječi sedaj pod peto italijanskega fašizma. — Otroci so bili oblečeni v narodne noše in deklica jim je prinesla liter vina ter prigrizek kruha, nakar so malčki posedli na slamo ter "malcali".

Sledil je prizor Blejskega jezera, ob katerem so zaigrale sestre Artach in Mayer Vilharjevo "Po jezeru, bliz Triglava". Občinstvo je kar nevede pričelo peti, da je bilo veselje slišati, kar je človeku spomnilo na besede Vilharja:

"Čujte gore in bregovi,
da sinovi Slave smo."

Takoj zatem je sledil drugi prizor v zelenem gaju, v katerem je stala mlada deklica (Kirnova), ki je krasno pela Vilharjevo "Rožic ne bom trgala". Oblečena je bila v slovensko planinsko nošo. Tretji prizor je bil grad Kalc pri Baču in reka Pivka, ko je rojakinja A. Mahnich v finih potezah deklamirala Vilharjevo "Na Kalcu". V četrtem prizoru je bila na odru velika lipa, pod katero je sedelo v narodnih nošah šestero tu rojenih deklet "ukalile girls": L. Železnikar, F. Mesec, F. Kirn, S. Kirn, F. Nagode in Mimmie Stritar.

Nato smo videli na odru pravi skalnati Kras, z brinjem poraščen, ko je Alice Artacheva deklamirala Vilharjev "Kras", — O igri "Bratranec" naj le omenim, da so njene vloge imeli v rokah najboljši že znani nam igralci: Rojakinje F. Velkovrh, M. Lah in A. Mahnich ter rojaka J. Ganter in V. Pink. Vsem iskrena hvala za njih požrtvovalnost. Hvala tudi onim, ki so posodili cvetlice, snope itd., in sicer družine Jerry Tercek (snope), cvetlice pa I. Jereb, Barle, Gosar, Čuden, J. Mesec in Mat Kirn, ki je pripeljal cel voz olepšave za oder. Hvala tudi E. Goodman za posojilo glasovirja.

Slavnosti se je udeležilo precej rojakov iz Milwaukeeja, Kenoshe in od drugod iz Wisconsina. Bilo jih je tudi precej iz Chicaga in Pullmana. Da, prišli so še celo skoro 300 milj daleč iz bližine St. Louisa, Mo., in sicer sestri Valente, planinske rojakinje, ena omožena Grichnik. Ta družba je zapela več narodnih pesmi v splošno zadovoljstvo občinstva.

Še enkrat vsem hvala! Ako sem slučajno koga pomotoma izpustil, naj mi blagovoli oprostiti, prosim. —

Matija Pogorelc.

Malo pojasnila.

Herminie, Pa. — Minule seje društva št. 87 SNPJ, ki se je vršila dne 6. maja, se je udeležil tisti član društva št. 23, ki je napadel naše društvo v listu Prosveta. Obtožil je naše društvo, da imamo že deveti mesec trota v naši sredi, ki pije kri nam in vsemu članstvu SNPJ. Kakor pa se je izkazalo na omenjeni seji, je naše društvo po nedolžnem napadel in ga kazal v javnosti v slabi luči, zakar se bo moral zagovarjati pri svojem društvu. — Povedal ni drugega, kakor da je eden naših članov stavkokazil meseca oktobra, kateri pa sedaj zopet tukaj dela. Ali je tako ravnanje pravilno? Če je vedel, da naš član stavkokazi ali je bilo treba, omadeževati naše društvo v javnosti? Zakaj se ni poslužil pravil, namesto, društvo tako sramotno napadati v javnosti? Na tako obdolžitev bi čitatelji in člani lahko mislili, kako pijavko moramo res imeti, da nam že 9 mesecev pije kri, nam in vsemu članstvu, ne da bi kaj občutili. Pa še kako možakarsko se je obnašal na svoj umazani dopis na seji. Ko je bila točka obtožbe in pritožbe, je stopil pred predsednika in začel čitati svoj dopis.

Sodili smo že preje, da to ne more biti drugi kakor ravno on, ker takega dopisa ni zmožen pisati drugi kakor tak, ki mu je vedno pri srcu prepir. Zato je tudi vzel prestopni list od našega društva k št. 23 ravno takrat ko je bilo naše društvo v največji nesreči, da smo morali razpisati posebno naklado; on je rajši vzel prestopni list, da se je tako iznebil naklade. Ko je prečital omenjeni dopis, je bil vprašan, če ga je on pisal ter je odgovoril z da. "Pa je bil tudi priobčen, ker je bil pravilno pisan. Drugi dopis iz Herminie pa ni bil, ker je bil proti pravilom."

Drugi dopis, katerega omenja, je bila naša resolucija v odgovor na njegov dopis, ki pa žalibože res ni našel prostora v listu. Ker se je dopisnik, namreč tožitelj, tako izrazil o našem dopisu, da ni bil pravilno pisan, in ker se je izkazalo, da smo bili ponedolžnem napadeni v javnosti, je društvo soglasno sklenilo predlog, da zahtevamo, da se naša resolucija priobči. V javnosti smo bili napadeni in v javnosti se hočemo očistiti. — Vprašalo se je tožitelja, kot obtoženca, če imata svoje priče in dokaze pripravljene. Toženec je rekel, da jih nima seboj, ker ni vedel, da se bo vršila obravnava proti njemu. Tožitelj je rekel, da jih ima cel ducat, da jih lahko pripelje pod pogojem, da jim društvo plača $6 dnevnice in vožnje stroške. Društvo seveda tega ni moglo odobriti, temveč mu je povedalo, naj pripelje zadostne priče na njegov račun. Nato se je sklenilo, da se porotna obravnava vrši prihodnjo sejo, in naj oba preskrbita dokaze.

Tožitelj je pozneje rekel, da eno pričo lahko dobi v desetih minutah in želi, da bi se jo zaslišalo. Društvo je privolilo, da se jo zasliši že danes. Pripeljal je pa tako pričo, v katero društvo ni moglo zaupati, da bi pravično pričala, ker je preveč poznana daleč naokoli pod slabim imenom, ker ima tudi večkrat opravka s sodnijo. Zato je društvo soglasno odobrilo predlog in sklenilo, da ta priča ni zaupljiva in da se je ne more pripoznati in naj na prihodnjo sejo pripelje druge priče; ker jih ima na ducate, lahko pripelje bolj zanesljive, tako, da jim bo društvo lahko zaupalo.

Zatorej pozivljamo oba, tožitelja kakor obtoženca, da prideta na prihodnjo sejo in pripeljeta oba svoje priče in zadostne dokaze. Društvo hoče pošteno postopati z obema strankama, kakor s tožiteljem, tako z obtožencem. Zato želimo, da pripeljeta oba tudi poštene priče, katerim se lahko zaupa, da bodo pravično pričale. Mi se ne bomo poganjali za nikogar; kdor je kriv, tistega bo društvo obsodilo, kakor zahtevajo pravila.

Za društvo št. 87 SNPJ:

Mike Stern, preds.;
John Steban, taj.;
John Strvašnik, blag.

(Društveni pečat.)

Opomba. Omenjeni je poslal dva dopisa. Eden je bil priobčen, in eden pa šele potem, ko je omenil, da je stvar omenil društvenemu predsedniku in se ni nič podvzelo. Ako bi bilo uredništvo na to molčalo, bi bilo izgledalo, kakor da hoče vso stvar potlačiti. Zadeva je zdaj pred inštancami in te bodo pronašle, kje je resnica.

Nekaj o sodnijah, advokatih in notarjih

(Piše Milan Pakiž, Chisholm, Minn.)

Slovenci smo tukaj odaljeni od svoje prvotne domovine. Dasiravno smo nekateri tukaj že cela desetletja, se večina nas še ni prilagodila razmeram in navadam te dežele. Ta članek pišem v upanju, da bo dal kateremu rojaku vpogled v razmere, katere po mojem mnenju obstojijo.

Že ko so prvi Slovenci prišli sem, niso imeli nikake zveze z ameriškimi sodišči, kar se je pozneje še poslabšalo. Mi ostali smo sledili prvim, ki so imeli to prednost, da so že razumeli nekaj besed nam tujega jezika. Nekateri bolj podjetni med njimi so odprli pivnice ali takozvane "salune". Saluni so postali naša edina zaslomba in vez, ki nas je vezala z Ameriko in starim krajem. Salunarji so nam bili vse. Če mu je žena zbolela, je šel rojak k salunerju, da mu je poklical zdravnika; če ga je poškodovalo, je bil zopet salúner mešetar (znani so mi slučaji, ko so bili ponesrečeni rojaki zelo oškodovani od požrešnih salunerjev in lopovskih advokatov). Če si hotel denar poslati ali svojce dobiti iz starega kraja, je bil zopet saluner, ki ti je vse preskrbel.

Še pri slovenskih podpornih organizacijah se je vpliv salunerjev zelo poznal. Razen Slovenske narodne podporne jednote, je bila večina delegatov ostalih organizacij na konvencijah salunerjev. Kratko povedano: bili smo odvisni od njih od "zibke do groba." Večina teh prvakov je zelo zlorabljala svoj upliv, dasiravno, resnici na ljubo, je treba priznati, da je bilo tudi med njimi par poštenih izjem.

Mnogo teh salunerjev si je nabavilo pravice javnega "notarstva" (Notary Public) in mnogo nas si je predstavljalo, da "notar" v Ameriki pomeni ono, kar v starem kraju. Ampak "notar" v Ameriki ni ničesar drugega kakor potrjevalec podpisov in zapriseženih izjav. Šole ali pa izkušenosti za to ni treba nobene. Položiti prošnjo, katera stane par dolarjev in pa položiti majhno jamščino, to je vse, kar je potrebno za notarja v Ameriki.

Mnogo neprilik in stroškov so že ti samozvani "eksperti", ki vse vedo, pa nič ne znajo, naredili našim ljudem. Znan mi je slučaj, ko je notar naredil kupno pogodbo. V svoji pozabljivosti ali pa neznanju, je prodal sosednjo hišo in mož je živel v nji celih šestnajst let, predno je vedel, da živi v prodani hiši. Kupca je med tem ubilo, žena z otroci je odšla v staro domovino in sedaj je vse zamotano. Dve zapuščinski obravnavi je bilo treba nanovo odpreti in zadeva se še sedaj vlače po ameriških in jugoslovanskih sodiščih. Vzelo bo morebiti še par let, predno bo vse urejeno. Koliko denarja bo vse to stalo samo zato, ker je notar ceneje naredil.

Ne smete misliti, da s tem obsojam vse notarje. So nekateri poklici, v katerih mora človek imeti notarijat, kakor na primer na bankah in drugih podobnih ustanovah. Ampak ti notarji si ne delaje življenja z notarstvom in ne oglašajo v listih vse mogoče stvari.

Moji nasveti rojakom so sledeči:

1. Razen na bankah, drži se proč od notarja, kakor vrag od križa.

2. Ogibaj se advokatov. Bolje ti je nekoliko popustiti in se lepo mirno pobotati, kakor pa tožiti. Advokatje niso zastonj. Občuj z njimi kakor z zdravnikom; kadar ga potrebuješ, tedaj pojdi k njemu.

3. Če ti je odvetnik neobhodno potreben, izberi si onega, kateremu zaupaš, ako le moreš brez tolmača; čeprav bolj slabo govoriš, boš sam najbolje povedal.

4. Kadar si pri advokatu, povej mu popolno resnico, čeprav je bridka zate. Če se bo treba lagati, se bo že on zlagal, ki je vajen in zna. Videl sem že dokaj slučajev, kateri so bili izgubljeni samo zato, ker klijenti niso povedali resnice svojemu odvetniku.

5. Če ti je kdo svojcev umrl, glej, da se njegova zapuščinska obravnava uredi čim najbolj hitro. Prihranilo ti bo mnogo stroškov in neprilik v prihodnosti. Sodišče, katero te zadeve obravnava, se zove Probate Court.

6. Čim si obtožen kakšnega večjega prestopka, ne čakaj do obravnave, temveč dobi si takoj zagovornika, kajti če zadeva ni šla še predaleč, se včasih da kako preprečiti, da sploh ne pride do obravnave. To je zlasti resnica glede prohibicijskih prestopkov.

7. Kadar zavaruješ hišo, pohištvo ali pa drugo lastnino, pojdi na banko, kjer navado trguješ. Tam se posvetuj in zavaruj. Ogibaj se onih "insurance agentov", ki imajo lepe, pisane obleke in so danes tukaj, jutri tam.

8. Kadar kaj kupuješ ali pa na odplačila prodajaš, zahtevaj, da je kupna pogodba narejena pri advokatu, kateremu zaupaš; upoštevaj njegove nasvete. Bolje je njemu nekoliko več plačati, kakor pa drugje zastonj, pa pozneje preplačati.

9. Kadar si na sodniji, ponosno in dostojno povej svoje ime, stan in narodnost. Opusti ime "Austrian".

10. Naredi svojo oporoko, kadar si pri najboljšem zdravju; pazi, da se ujema s podedovalnimi določbami, da je nezadovoljni sorodniki ne bodo mogli ovreči. Vedi, da danes živiš in da ne veš ne ure ne dneva, kdaj pride smrt. Če si še tako zdrav, nesreče se vedno dogajajo. Upaj na najboljše, pripravi se na najslabše. Naredi oporoko, čeprav imaš majhno premoženje.

11. Še enkrat: ne toži se, če ni neobhodno potrebno. Bolje je nekoliko odnehati in potrpeti, kakor pa plačevati drage tožbe. Advokat naj ti bo kakor zdravnik: drži se proč od njega, dokler ga ne potrebuješ; v slučaju potrebe pojdi takoj k njemu in mu ne laži.

To je za enkrat vse. Če bo rojake zanimalo, bom od časa do časa pisal članke o različnih pravnih vprašanjih.

BARIKADE

Baron pod baroni.

Nemški baron, ki je priletel v Ameriko z dvema plebejcema, je obiskal demokratično Chicago. Revež se je sešel s čikaškimi baroni in počutil se je silno majhnega. Kaj bodo takile baroneki iz Evrope!

* * *

Kam je šlo 90 odstotkov?

Gladijator piše, da katoliška jednota ne spoštuje svojih duhovnov. Kaj pa potem zahtevate od drugih jednot? Kje, oh kje sploh pričakuje gladijator spoštovanja?

* * *

Rebrska čuda.

Listi poročajo, da je neki zdravnik vzel moškemu rebro in naredil iz njega nov nos. To je dobro. Jaz pa bi rad znal, če more ta zdravnik vzeti ženski nos in narediti iz njega rebro. — Frank Horseradish.

* * *

Okey.

Mr. Ivan Zupan je enkrat prav povedal, ko piše, da nima pravice diktirati drugim listom, kaj smejo in česa ne smejo pisati.

To pravico si prisvajajo le "pravi in pošteni" arboritci na 22. cesti in "čisti radnici". Obojni so si idejni bratci: fanatiki.

* * *

Osel je osel.

Nekoč je osel rekel: Naj trava raste ali ne, ko mene več ne bo na svetu.

Sedanji osel pa pravi: Vseeno mi je, če trava raste ali ne, saj jaz ne jem trave, temveč — seno. — Atila.

* * *

Krvavi dolarji.

Iz West Virginije: Poloma bi rada vedela, če so samo oni dolarji krvavi, ki jih člani plačujemo kot asesment in katere dajejo v dobrodelne namene. Kje vraga pa dobimo tiste dolarje, ki jih člani dajejo za butlegarsko gnojnico? Mar niso krvavo prisluženi? — Poloma.

* * *

Poplavo je reba izbiti s poplavo.

Vlada misli potrošiti 325 milijonov dolarjev za ukrotitev reke Mississippi, da ne bo več povodnji.

To se pravi: grdo, nepokorno reko je treba poplaviti z dolarji, pa bo dala mir.

* * *

Operetarjem.

Ako ne bo kmalu konec vaše neumne operete, pridem v Imperial in posadim vse zgage in zgagarice na mokro. Meni je že zadosti — in drugim tudi. Shut up! — Sosed sixfooter.

* * *

Popolnoma drven.

Mister Coolidge se boji iti v zrak. Noče več "ronati" za prezidenta niti noče leteti. Samo drvenega konjička še jaše in spi.

* * *

"Avstrijci" še strašijo.

Iz Kansasa: Stara Avstrija je crknila med vojno (samo v Chicagu še životari, op. ur.), toda "avstrijski" jezik še živi v Kansasu. Tako nas je informiral "The Pittsburg Headlight". Čas je, da slovenska mladina pouči stoprocentovce, da "avstrijskega" jezika sploh nikdar bilo ni.

Vesti iz Jugoslavije

PISMO IZ KOROŠKE.

(Izvirno.)

Celovec, 24. aprila.

Občinske volitve na Koroškem. Dolga sicer ni bila volilna kampanja za občinske volitve v koroške občine, ki so se izvršile v nedeljo, dne 22. aprila. Ali vendar je bila ta borba vsekakor zelo huda, čeprav se je že v naprej vedelo, kakšni da bodo volilni rezultati.

Velikih izprememb volilni rezultati niso prinesli. Beležiti je treba napredek socialnih demokratov in Slovencev. Kapitalistične stranke padajo. Prvič, da bom kolikor mogoče kratek. — Socialistična stranka v Avstriji stalno napreduje. Voditelji avstrijske socialne demokracije so v neštetih slučajih pokazali, kaj premore delavski razred, ki je dobro in izborno organiziran. Socialistične gospodarske organizacije zbirajo okoli sebe vso gospodarsko moč avstrijskega delavstva, strokovne organizacije stoje pod vplivom socialne demokracije, ki narekuje, kakšen naj bo razredni boj, stranka sama pa zbira okoli sebe vso elito delavskega razreda v Avstriji, ki se bojuje tudi za politične interese avstrijskega delavskega razreda.

Ali naj potem koroški delavci volijo takozvane "gospodarske" stranke, ali stranke dr. Seipla, katoliškega prelata? Ali naj delavstvo voli delavske socialno demokratične stranke? Odločitev pač ni bila težka in videlo se je, da je pri teh volitvah avstrijska socialna demokracija zopet narastla.

Kaj pa s koroškimi Slovenci?

Koroški Slovenci se v novi "domovini" počutijo še precej dobro. Obstoja zanje gotova kulturna ekonomija, o kateri sem že večkrat pisal v Prosveto. Terorja ni, kajti delavstvo budno čuva svoje pridobitve in je izključeno, da bi meščanstvo mogło odkrito izvesti kakršnekoli operacije proti delavskemu razredu. Slovenci zato tudi ne nastopajo enotno pri volitvah, kajti Slovenci na Koroškem so v veliki večini delavci in kmetje in kot proletarci raje volijo in prispevajo splošnemu delavskemu gibanju, kakor pa da bi se cepili in ustvarjali kake delavske nacionalistične stranke.

To so tudi razlogi, da se Slovenci, kot politična masa v Avstriji, niso preveč dvignili. Asimilacija je počasi že nastopila, ali ta asimilacija se ne sme vzeti tako, kakor jo jemljejo meščani, nego tako, kakor jo jemljejo delavci. Domovine proletarec nima, kajti delavcu je ves svet domovina. Posebno Slovenci vemo, da je to bridka istina. Koroški Slovenci imajo svojo domovino v Avstriji, primorski Slovenci v Italiji, mi jugoslovanski Slovenci v "Veliki Srbiji", Vi, ameriški rojaki, pa jo imate v kapitalističnih angleških Zdr. državah.

V tem so izpadle tudi občinske volitve na Koroškem za Slovence, ali slovensko stranko. — Občutilo se je, da je inteligenca slovenska, kar je še je, dala vse svoje sile, da bi bilo čim več Slovencev izvoljenih v občinske zastope. Uspeh je bil še precej dober in po rezultatih sodeč, je razvidno, da so koroški Slovenci nekoliko napredovali.

V Celovcu so dobili Slovenci 4 mandate, socialni demokratje pa 50, kar je zelo velik uspeh. V Velikovcu so dobili Slovenci en mandat, socialni demokratje pa šest mandatov. To občino imajo v rokah še vedno kapitalisti. Vendar pa sē že dobro čuti dvig socializma. V Priberku sta 2 Slovenca v odboru in 3 socialni demokratje. Ostala večina je meščanska. Bekstajn ima 10 Slovencev, 8 soc. demokratov in 10 kapitalistov. V Št. Vidu ob Glini so zmagali soc. demokratje. Združeni meščani, tudi Slovenci (!) so poraženi. V drugih občinah Slovenci niso prišli v poštev. En del je volil proletarsko socialistično stranko, drugi pa je šel v takozvano enotno gospodarsko stranko, to je stranko avstrijske buržuazije.

Kakor rečeno: izid občinskih volitev na Koroškem ni iznenadil. Prinesel je marsikaj k razčiščenju pojmov in položaja. Napredek socialne demokracije je stalen. Delavstvo v Avstriji in na Koroškem je vedno bolj politično zrelo. — Slovenci na Koroškem gredo k socialistom, trgovci, podjetniki in sploh meščani pa se udinjajo — gospodarski stranki avstrijskih kapitalistov. Napreduje le naprednjakarska inteligenca, ki vzgaja Slovence na Koroškem v nacionalističnem duhu.

Izgleda pa, da Slovenci politično ne bodo nič pomenili, kajti ogromen del koroškega delavstva ve, da je v socializmu tudi rešitev nacionalnega problema.

—af.—

Danes pa — čudež!

Zgodilo se je takole:

Podpredsednik Agatonović poroča, da se vrši važen semenj v Beogradu. Izložena so na ogled in poskušnjo najboljša vina naše lepe Jugoslavije. Vodstvo tega prekoristnega semnja je poslalo povabilo parlamentu, da se korporativno udeleži vinske poskušnje. Zato vpraša: ali ste zato, da se korporativno udeležimo te poskušnje?

Zadoneli so klici: Seveda, kajpada!

Predsednik: Kdor je proti naj vstane . . .

In vsi so obsedeli! Nikdo ni glasoval proti.

Pravijo, da bo odslej večkrat tako. . X.

Policijski minister prepovedal prvomajniške proslave.

Ljubljanski dnevnik "Jutro" od 28. aprila je prinesel od svojega dopisnika iz Beograda naslednjo vest: Policijsko ministrstvo je izdalo vsem podrejenim oblastvom navodila, da morajo prepovedati vse zunanje delavske proslave na praznik Dela prvega maja. Preprečiti je treba izobešanje rdečih zastav, shode na prostem in vse javne obhode. Prepoved velja tudi za Slovenijo. Tako. — Sam dr. Korošec, ki je na svojih zborovanjih in na zborovanjih slovenske ljudske stranke (klerikalne) tako vnete zatrjeval, da bo ščitil svobodo države, da bo izvedel enakopravnost vseh državljanov, je prvi prelomil svojo besedo s to prepovedjo. Zavedni delavci in uradniki na ta čin ne rečejo drugega, kakor: Fuj! — Dol s klerikalizmom! Dol s klerikalno reakcijo, črno reakcijo! Živel Prvi maj, praznik dela!

Slovenci na Češkoslovaškem.

V aprilu so se podali na Češkoslovaško naši nadebudni pevci, ki se zbirajo v Glasbeni Matici v Ljubljani. Po Češkem in Slovaškem prirejajo številne koncerte, ki so vsi dobro obiskani. Slovenska pesem je hvaljena povsod. Velike ovacije Glasbeni Matici so namenjene celemu slovenskemu narodu. — Češko časopisje se zelo pohvalno izraža o slovenskih pevcih istotako se izražajo tudi drugi listi, ki obširno poročajo o slovenski pesmi, ki zadivlja slehernega. Zlasti jim ugajajo Koroške narodne pesmi in nekaj primorskih. Bilo hvale je tudi za gorenjske. — (Op. ured. O pevski turneji bomo objavili prihodnjič članek člana Glasbene Matice, ki se je udeležil potovanja na Češkoslovaško.)

Naš parlament — složen!

Beograd, 25. aprila, 1928. — Danes je bil naš parlament popolnoma soglasen in složen. Doslej so se skoro vedno prepirali, celo tolkli in psovali. Na eni strani Radič, Pribičević in Joca, na drugi Vukičević, Marinković, Spaho in Korošec. Strašne so bile mnoge seje. Burne, viharne, neprijetne za "doma in široki svet".

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

Šole za obrtne vajence

Kakor povsod drugje v industrijskem svetu, tako je tovarništvo tudi v Ameriki iztisnilo starodavni sistem rokodelnih vajencev. Silo, oskrbo in spretnost rokodelcev je večinoma nadomestila strojna sila, avtomatsko delo in točnost strojev. Rokodelski vajenec ni ostal v starem osebnem razmerju do gospodarja ali mojstra in je prenehal starodavni odnošaj medsebojnih dolžnosti med njima. Vsak novi izum je izpodkopal tla starodobnim mojstrom in vajencem. Dovršenega mojstra je nadomestil navaden delavec ali njegov sin, zaposlen proti skromnemu plačilu.

Istočasno so stroji povečali produkcijo. Ceni se, da je od časa ameriške revolucije do danes dnevno produkcija človeka v železarski industriji narastla od 500 na 5000 funtov; v lesni industriji od 100 na 750 čevljev; v industriji tirov od 5 na 500 funtov; v industriji čevljev na četrtine para na 10 parov. Leseni plug, koso, srp in mlatilo so nadomestili jekleni plugi in drugi poljedelski stroji. Namesto poštne kočije in tovornih vozov je nastopila železnica in avtomobil. Konja je zamenil traktor, avtomobil in aeroplan in posel mestnega kričača je prevzel časopis. V samih štirih generacijah se je svet prenovil in se ljudje morajo prilagoditi novim življenskim razmeram in novemu načinu dela.

Mnogokrat se je poskusilo oživiti stari sistem vajencev v novih industrijskih razmerah. Nekatere države so tudi sprejele zakone, s katerimi so zahtevale, naj mojstri podučujejo vajence v obrtih. Ali vsi ti poskusi so se izjalovili. Podelba dela se je toliko razvila, da delodajalci ne marajo zgubiti časa niti se ne brigajo, da bi izurjali vajence čez dolgo dobo. In tako je končno nastalo veliko vprašanje izšolovanja obrtnih vajencev, ali ne več kot problem poedine industrije, marveč kot splošni vzgojevalni problem. Ta problem vključuje splošno šolanje za vse do štirinajstega leta, širšo izobrazbo v socialnih in državljanskih vprašanjih in postavljenje temeljev široke rokodelske izobrazbe do šestnajstega leta s tem, da šole nudijo rabo šolskih delavnic za vajence in zaposlujejo kompetentne obrtne učitelje.

Prilike za izšolovanje mladih delavcev. Rokodelsko vajenstvo v šolah je prvi uvedel Massachusetts Institute of Technology l. 1877. Temu primeru so hitro sledile druge šole, tako da je leta 1913 bilo čez 50,000 učencev rokodelstva v javnih srednjih šolah (high school), dočim so jih industrijalne šole imele dvakrat toliko. Okoli l. 1906 se je razvila obrtna šola (trade school) kot del ljudskošolskega sistema. Philadelphia in Milwaukee sta bila prvi mesti, ki sta iz mestnih sredstev začeli vzdrževati obrtne šole. L. 1900 so začeli osnovati trgovske odseke ljudskih šol, ki so nudili poduk v računovodstvu, brzopisu in strojepisu. Minnesota je ustanovila prvo srednjo šolo za poljedelstvo in dandanes več kot polovica vseh držav ima take šole. V Cincinnati je bila ustanovljena prva takozvana kooperativna šola, v katerih učenci delajo del dneva v svojem rednem poslu, v trgovini ali industriji, in ostali del so v šoli; te šole se še vedno nahajajo v poskusni stopinji razvoja. Dandanes imamo v Združenih državah čez 2000 trgovskih šol s preko 100,000 učencev kot rednih pohajateljev in kakih 62,000, ki pohajajo večerne tečaje.

Nekatere stare tvrdke, kot Brown and Sharpe Manufacturing Co. v Providencu, R. I., Hoe and Co. v New Yorku in Scovil Manufacturing Co. v Waterbury, Conn., vzdržujejo svoje lastne obrtne šole. L. 1922 je 3394 učencev pohajalo take šole. Število vajencev, ki dobivajo specijalno obrtno šolanje v šolah privatnih korporacij, je razmeroma majhno, ako pomislimo, da je bilo l. 1920 naštetih skoraj 140,000 vajencev v tovarniških in mehaničnih obrtih. Treba tu omeniti tudi šole, ki mudijo le nekoliko ur rokodelskega šolanja, kot so Young Men's Christian Association, Y. M. C. A., slične židovske organizacije in Knights of Columbus. Na leto pohaja take tečaje povprečno 120,000 učencev.

S federalnim zakonom je bil ustanovljen Federal Board for Vocational Education v svrho, da podpira poedine države v propagiranju strokovnih šol. L. 1926 je kongres stavil na razpolago vsoto sedmih milijonov. Za vsak federalni dolar morajo poedine države prispeti vsaj toliko, ali navadno dajejo tudi trikrat toliko za strokovno šolstvo.

Ph. De Segur:

NESPORAZUM

Bogat tujec Suderland je bil bankir na ruskem dvoru, kjer je igral veliko vlogo pri carici Katerini II. Nekega jutra mu sporoči sluga, da je hiša zastražena in da hoče ž njim govoriti policijski šef. Ko ta šef vstopi, je ves prepaden in jame sočutno govoriti: "Jaz sem Reliev, poverjen sem od carice, da izvršim njen ukaz, ki me zelo peče, prav žal mi je, gospod Suderland, ne vem, kaj ste storili, da ste izgubili milost v očeh Njenega Veličanstva!"

"Tudi jaz tega ne vem," odvrne bankir. "Prav tako ne kakor vi, še bolj sem osupljen nego vi, a povejte mi, kakšen je ta ukaz."

"Gospod, poguma mi manjka, da bi vam ga sporočil."

"Torej kaj. Izgubil sem zaupanje carice?"

"Če bi bilo samo to! Zaupanje se lahko zopet pridobi."

"Torej me hočete odpraviti v moj domači kraj?"

"To bi ne bilo napačno. Saj bi z vašim bogastvom povsod lahko živeli."

"Moj Bog!" krikne Suderland preplašen. "Morda gre celo za to, da me izženete v Sibirijo?"

"Od tam se lahko vrnete."

"Torej me nameravajo vreči v ječo?"

"Iz nje se lahko pride."

"Moj Bog, pretepsti me hočete?"

"Ne, grozna je ta kazen, toda ne ubija."

"Kaj pa," reče bankir ihteč. "Torej je moje življenje v nevarnosti? Carica je tako dobra, tako milostiva; pred dnevi je z menoj tako prijazno govorila, in da bi ona hotela. . . ne, tega ne morem verjeti. Prosim, končajte!"

"No, dobro, moj dragi,' reče šef policije z žalostnim glasom. "Moja milostiva vladarica je ukazala, da vas — nagačim."

"Nagačiti!" — krikne Suderland in ostro pogleda častnika v oči. "Ali ste izgubili pamet?"

"Poglejte, moj ubogi prijatelj, vse sem poskusil, kar si še nikdar nisem drznil; bil sem osupel, kazal sem sočutje, celo ugovarjati sem hotel, a Njeno Veličanstvo mi je očitalo, da se obotavljam in mi ukazalo izvršiti ukaz. Še zdaj mi zvene v ušesih besede njenega Veličanstva: "Idite in ne pozabite, da je vaša dolžnost vršiti moje ukaze brez vsakega ugovora!"

Ni mogoče popisati, kako osupel, žalosten, obupan in zmešan je postal bedni bankir. Šef policije mu je dovolil četrt ure, da bi uredil svoje stvari. Suderland ga je prosil, naj mu dovoli napisati carici pismo in jo prositi milosti.

Uradnik se je naposled dal omehčati in mu dovolil pisati pismo, s katerim je šel na dvor in ga predal grofu Bruce, ki je bil tedaj governer Petrograda.

Grof je mislil, da je šef policije zblaznel; dejal mu je, naj gre za njim ter ga počaka na dvoru, a sam je hitel k carici. Ko je vstopil, ji je razložil zadevo in ona je kriknila: "Sveta nebesa, to je strašno! Reliev je res izgubil pamet! Idite, grof, tecite in mu ukažite, naj takoj izpusti mojega ubogega bankirja."

Grof je oddal ukaz. Ko se je vrnil, je našel Katarino, ki se je dušila vsmehu: "Sedaj vem, kaj je vzrok vsega tega. Več let sem imela lepega psa, kateremu sem dala ime Suderland; psa mi je namreč podaril neki Angež s tem imenom. Pes je poginil. Ukazala sem Relievu, naj ga da nagačiti, a ker se je obotavljal, sem se razjezila, ker sem menila, da se mu zdi to delo nečastno. Zato to nesporazumljenje.'

ZDRAVSTVO

Poljudna beseda o higijeni in skrbi za zdravje.

RAZKUŽEVANJE ALI DESINFEKCIJA.

Pomen desinfekcije pada z dviganjem zdravstvene kulture ljudstva, a nasprotno, čim nižja je kultura, tem bolj je desinfekcija potrebna.

Za zatiranje epidemije kuge je bil v 14. stoletju izdan v italijanskem mestu Piacenza prvi razkuževalni red, ki se glasi: "Prostori hiš, v kateri je umrl bolnik, morajo biti odprti 8 do 10 dni, da pride sveži zrak vanje. V sobah naj se napravi ogenj, da se okade, slamnjače se sežgo, postelje več dni zračijo. Perilo se je smelo rabiti, ko je bilo oprano. V 16. stoletju so v mestu Ravena vpeljali profilaktično desinfekcijo. Pri dovozu živine v mesto, so umivali pri mestnih vratih govejo živino, porutnino in tudi pse z lugom in slano vodo. V Milanu so tedaj izpraznili vse hiše, v katerih se je pojavila bolezen in so jih temeljito očistili. V 17. stoletju spoznamo iz poročil napredek: "ako naj desinficiramo, moramo okna, vrata in dimnik zapreti in obesiti na vrv vse predmete. Potem napravimo v sobi z ozirom na velikost prostora eden ali dva ognja in vržemo vanj kadilo." Leta 1630. so desinficirali po epidemiji kuge v francoskem mestu Montpellier takole: Desinfektorji — snažilci (kadilci) so se okrepili z bogatim zajutrkom in so stopili v prvo okuženo hišo: napravili so v njej ogenj in vrgli vanj posušenega rožmarina. Istočasno so odprli okna, da je mogel odhajati slabi zrak, pisarji so popisali inventar. Vse okužene predmete so naložili na voz in odpeljali iz mesta v desinfekcijski zavod. Nato so začeli čistiti hišo z vodo, lugom, razredčenim jesihom, smeti in cunje so vrgli skozi okno in jih tam sežgali. Hišo so zaznamovali z belim križem. Snažilci so šli v drugo hišo, v prvi hiši pa so kadilci začeli svoje delo. Prvega dne so kadili s senom omočenim v jesihu in slabem vinu. Hiša se je napolnila z ostrim in gostim dimom, ki je ostal celi dan v prostoru. Zvečer so odprli okna, drugega dne so kadili hišo z različnimi dišečimi zelišči, tretjega dne so zažgali v hiši žveplo, živo srebro, arzen. Nastali so škodljivi plini pred katerimi so se morali desinfektorji umakniti. Četrtega dne so kadili z benzoe. Ko so potem napolnili hišo z dišečimi plini, je bila desinfekcija končana in hiša uradno zaprta. Očistili so tudi ulice ter zvozili vse smeti z mesta in jih tam zažgali. V hišah, kjer je mnogo ljudi umrlo ali obolelo, so ostrgali tudi stene ter jih na novo pobelili. Perilo so položili za nekaj časa v tekočo vodo, nato obesili na solnce in končno okadili. Prevleke, slamnjače, odeje in obleke so kuhali celi dan v vreli vodi, nato so jih položili na solnce in zopet okadili. Predno so dovolili prebivalcem povratek, so vodili po šest oseb ločenih po spolu v javna kopališča, kjer so jih padarji pregledovali, ako imajo kužne bule. Take so izločili in zaprli. Oni, ki so kugo preboleli, so bili šele čez 20 dni okopani, vsi ostali so si morali dati porezati lase, brado itd., nakar so jih namazali z milom in okadili, nato so oblekli novo obleko in se povrnili v svoje hiše. Staro obleko so desinficirali z vročim zrakom.

Na tej stopnji je ostala desinfekcija do srede 19. stoletja, ko se je obenem z bakteriologijo razvila v eksatno vedo postavljeno na znanstvena opazovanja, izkustva in dokaze. Dočim je bila zgoraj opisana "desinfekcija" le čiščenje spremljano z neučinkovitim okajevanjem, je današnja desinfekcija učinkovito pobijanje kužnih kali spremljano s čiščenjem prostora.

Desinfekcija ima namen uničevati kužne klice, katere izločajo bolniki z nalezljivo boleznijo in s tem preprečevati, da se bolezen ne širi dalje. Ker prehajajo klice od bolnika na njegovo obleko, perilo, postelj, sploh na vse predmete v bolnikovi okolici i tudi prostor, kjer je bolnik, je vse to okuženo. Večina kužnih kali sicer ne živi dolgo izven človeškega telesa in bi prej ali slej propadle same od sebe, vendar ni bolnik nikdar absolutno ločen od ostalega zdravega sveta. Zato se mora bolnikova okolica razkuževati sproti, to v teku bolezni, ko bolnik kužne kali stalno izloča. Te vrste desinfekcijo imenujemo stalno ali tekočo. Ako je nismo mogli iz kateregakoli razloga vršiti, tedaj je potrebno, da razkužimo bolnikovo okolico vsaj tedaj, ko bolnik ozdravi, umre ali se preseli in izvršimo končno ali zaključno desinfekcijo.

Danes razkužujemo s fizikalnimi in kemičnimi desinfekcijskimi sredstvi. Fizikalna desinfekcijska sredstva, ki nam jih nudi priroda in jih ni treba posebej izdelovati, sta svetloba in toplota. Solnčna svetloba je najenostavnejše in najcenejše desinfekcijsko sredstvo, njeni ultravijoličasti žarki zabranijo mikrobom razvoj ter jih po daljšem učinkovanju tudi uničijo. Solnčni žarki uničijo bacile tuberkuloze v dveh urah, antraksove trose v treh do štirih urah. Zato je priporočljivo solnčenje stanovanja, posteljnine, perila, obleke in podobno. Tudi umetna svetloba deluje na mikrobe, toda v mnogo manjši meri, električna luč 900 normalnih sveč uniči bacile tuberkuloze v osmih urah.

Toploto rabimo za desinfekcijo v obliki sežiganja, kuhanja vročega zraka in vodne pare. Gotovo je sežiganje najhitrejše in najradikalnejše. Sežgemo predmete odnosno snov, ki nima vrednosti in se da brez velikih izdatkov nadomestiti, n. pr. slamo iz slamnjače, stare knjige, papir, cunje itd. Zanesljivo in praktično desinfekcijsko sredstvo je kuhanje, vendar se ne da vedno uporabiti. Prekuhamo n. pr. vodo, jed, jedilno posodo in orodje, instrumente, obvezo in drugo. Voda mora vreti 10 do 30 minut, da je razkuženje popolno. Baktericidno moč kuhanja ojačamo, ako primešamo vodi 2% sode. Suh zrak segret nad 100° C uniči mikrobe v času do 20 minut, vendar je ta metoda nepraktična, ker se more vporabljati samo v posebnih zavodih. Dočim se desinfekcija s kuhanjem vporablja v domačem gospodinjstvu, se vporablja v desinfekcijskih zavodih z vodnimi parami v posebnih parnih desinfekcijskih apartih. Vodna para ima veliko baktericidno moč in uniči antraksove trose v 9 do 12 minutah. Vodna para je tekoča, kadar v kotel ali posodo na eni strani prihaja, na drugi odhaja, ali je nasičena ali napeta, kadar je odhod pare deloma ali popolnoma zaprt in se privaja vedno nova para. Tekoča vodna para ima le pri morju 100° C, kajti v višje ležečih krajih je zračni tlak manjši in voda zavre pod 100° C. Iz tega razloga delamo pri praktični desinfekciji le z nasičeno-napeto vodno paro, ki ima toploto nad 100° C in ne deluje na mikrobe samo s toploto, marveč tudi s pritiskom. Za desinfekcijo z vodno paro vporabljamo parne desinfekcijske aparate bodisi stalne, to je vzidane, ali pa prevozne. Glavna sestavina takega aparata je kotel za materijal, v katerega se naloži ali obesi okužene predmete. Pod tem kotlom je drug kotel za vodo in pod tem kurilni kotel. Para se dviga po otlih stenah kotla za materijal in prihaja vanj zgoraj. Začetkoma je dovodni ventil odprt toliko čas, da para sežene iz kotla zrak in se ves kotel zadosti ogreje, nakar se dovodni ventil zapre in dovaja nova para, dokler ne pokaže termometer 104° C. Nato ostane pri tej temperaturi vsaj pol ure, kajti izkušnja je pokazala, da so v tem času tudi najodpornejši trosi uničeni.

Mnogo številnejša so kemična desinfekcijska sredstva, to so one kemikalije, ki delujejo razredčene z vodo za mikrobialne celice tako, da jih uničijo. Zahteve, ki jih stavimo na desinfekcijsko sredstvo, so te-le: 1. mora dobro učinkovati tudi pri razredčenju; 2. mora biti lahko topljivo v vodi; 3. se ne sme pokvariti; 4. ne sme biti prestrupeno; 5. ne sme škodovati predmetom, katere razkužuje; 6. ne sme imeti neprijetnega vonja, ki bi stalno ostal in 7. ne sme biti predrago. Takega desinfekcijskega sredstva, ki bi odgovarjalo vsem zahtevam, danes še nimamo, zato se tudi pojavljajo vedno nova desinfekcijska sredstva. Kemična desinfekcijska sredstva se ne rabijo za razkuževanje v stanju, v kakršnem se nabavljajo (koncentrirana), marveč se tope v vodi in se vporabljajo v razredčenem stanju ali raztopini. Učinkovanje kemičnega desinfekcijskega sredstva zavisi od okolnosti, da je res prišlo v dotiko s kužno kaljo, da je bila ta dotika dosti dolga in da je bilo sredstvo primerno razredčeno.

(Konec jutri.)

Mezde in ure v avtomobilski industriji

Delavski department je objavil zanimive podatke o mezdah in delovnih urah v avtomobilski industriji v osmih državah, — vštevši Michigan, Illinois in Indiana. Samo v teh treh državah je zaposlenih 91 odstotkov vseh mezdnih delavcev v tej industriji. V svrho teh podatkov je bilo proučeno stanje kakih 144,000 delavcev ali 35 odstotkov vseh delavcev v tej industriji.

Tekom l. 1925 je bil povprečni "full-time" tedenski zaslužek sledeč: za vajence — $25; za "assemblers" $37.54; za "motor assemblers" $37.20; za avtomatične operatorje — moške $37.-97, za ženske $24.50; za strugarje (bench hands) $35.94; za kovače $47.47; za svedrarje (boring-mill operators) $38.71; za kladivarje (bumpers) $47.06; za žerjavarje (crane operators) $36.08; za rezače sukna in usnja $26.78; za modelirje $39.77; za postavljače avtomobilskih vrat (door hangers) $42.34; za delavce pri vrtalni stiskalnici (dril-press operators) moške $35,81, ženske $28.54; za fužinarske pomočnike (forge-shop helpers) $38.40; za pomočnike (helpers) $30.69; za inspektorje — moške $34.17, ženske — $17,91; za navadne delavce (laborers) $28.73; za strugarje — (lathe operators) $38.10; za črkopisce, progarje in lakirarje (letterers, stripers and varnishers) $49.90; za mašiniste $40,30; za "metal finishers" $43.06; za kaluparje (molders) $41,97; za pleskarje (painters) $39.27; za barvne brizgače (paint sprayers($42.50; za "punch-press operatorje" $35.61; za preizkuševalce (testers) $32.46; za orodjarje (tool die makers) $43.93; za "top builders" $40.88. Najvišje plače so v splošnem prevladovale v državi Michigan in Indiana. Povprečni "full-time" zaslužek na teden v vseh strokah se je povišal od $33.19 v letu 1922 na $36.67 v letu 1925 za moške in od $22,50 na 23.40 za ženske. Povprečni zaslužek na uro v vseh strokah se je povišal od 66.2 centov v l. 1922 na 72.9 v letu 1925.

Leta 1923 je bilo 2471 tovarn za avtomobile in avtomobilske potrebščine s skupaj 404,886 delavcev. Njih povprečna letna mezda je znašala $659,887,000. Povprečni letni zaslužek teh delavcev je znašal $1630.

FLIS.

Metodisti bodo podpirali suhače pri volitvah.

Kansas City, Kans. — Na metodistični konferenci, ki se obdržava v tem mestu, so delegatje sklenili, da bodo podpirali pri volitvah suhaške kandidate. Posebnemu komiteju za "javno moralo in zmernost" je bilo poverjeno, da se izdela načrt, poverjeno, da se izdela načrt, posebni denarni sklad za volilno kampanjo suhaških kandidatov.

Metodisti bodo podpirali tudi druge organizacije, ki so zainteresirane v prohibiciji, posebno Žensko krščansko unijo zmernosti in Svetovno legijo proti alkoholizmu.

Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

Cene:

KOČAR JERNEJ

Potopljena v skrivnost svoje slamnate strehe škili koča s svojima linama na vas pod seboj. Škili zato, ker sta lini preblizu vrat, ki so zaradi nerodne sestave podbojev od daleč podobna topemu nosu. Linama je bila namenjena vloga današnjih oken.

Na prvi pogled od vhoda v dolino je koča, seveda samo v glavo, čudovito podobna vaškemu čedniku, ki je že "penzionisan", pa še vsak dan pijan z grmečim glasom dokazuje vaščanom, da še živi in da mu z redukcijo niso ubili glasu. Dobro uho bi takoj spoznalo njegov poklic iz glasov, ki jih bruha iz sebe: sliši se meketanje in mukanje, včasih pa tudi oster rezget.

Lahko njemu, ki mu je Bog dal otroke, dobre ko bel kruh!

Sicer pa sem zašel že predaleč od koče.

V njej je bival mož, zaradi katerega so moje pero popadle porodne bolečine. Imel je po občem kopitu napravljeno prednjo in zadnjo, desno in levo stran, torej na telesu ničesar posebnega. Njegova glava pa je vsakomur takoj padla v oči, seveda v prenešenem pomenu besede. Bila je nenavadno visoka; stavbenik bi dejal: enšnadstropna. Posebno visoka je bila videti, ko je začelo čelo prodirati proti temenu. Srbi pravijo, da je temu vzrok prekratka postelja, Rusi pa, da mu je Bog čela dodal. Oči so tičale negibno v svojih votlinah, tako da se je morala vedno obračati glava, če so hotele kam pogledati, kar je vzbudilo videz strahopetne opreznosti. Koti ust so bili kakor pri lemenatarju, brada pa je bila zasuknjena na "auf bika", kakor bi ga bil oče pri rojstvu iz objesti in veselja nad uspehom, da se mu je posrečilo dokazati, da je eden in ena eden ali ena, dregnil s pestjo od strani.

Še nobena novica ni zazvenela tako neverjetno in povzročila toliko govorjenja in ugibanja v naši vasi, kakor tista, da je Hribarjeva zapeljana. Saj vendar ni nihče zahajal tja in ona je hodila samo na polje in v nedeljo v cerkev, popoldne pa do mraka na Mrakov vrt. Nekaj so slišali o Lužarjevem, ki je tisto leto odšel v Ameriko, vendar pa je bilo vse samo ugibanje, katerega si niti najbolj podjetna klepetulja ni upala glasno izraziti. Ker so nezakonski otroci navadno podobni očetu, so ragije nestrpno čakale rojstva. Pa kakor da se je vse zarotilo proti radovednežem: otrok je bil čisto materin. Ker tudi mati ni hotela izdati očeta, mislim, da sodim pravilno, da so vse štiri ženice, ki jih je pobrala tista jesen, pomrle zaradi nepotešene radovednosti kot žrtve svojega poklica.

Na srečo je Hribarjev oče svoji hčeri zameril samo toliko, da jo je nabunkal in spodil od hiše v ono kočo, ki jo poznate od začetka, namesto nje pa je vzel na dom staro gostjo, ki je dotlej samevala v koči. Tam je mali dobil od usode prvo brco, ki mu jo je poklonila s tem, da ga je postavila na svet.

Vaška mularija, morda večkrat lačna od njega in še od psov tako prezirana, da starejši od leta vobče niso lajali nanjo, ga je po zaslugi svojih staršev smatrala za najprimernejšo tarčo za obmetavanje z vsem kar ji je prišlo v roke ali na jezik. In mastno so pljuvali in divje dvigali palice stari, skrivni prešuštniki, križale so se in za tristo dni odpustkov so zavijale oči in brezzobe čeljusti sive, obrekljive ragije, če je pohujšanje vzbujajoči plod greha naravnal svoje plašne korake skozi vas.

Da je zrastel in da so najvnetejši čeljustači med tem pomrli, ni izpremenilo razmerja med njim in vaščani. Po nesreči je nekoč zašel v pretep med domačini in fanti iz sosednje vasi in se je seveda umaknil, kar bi bili pri kom drugem imenovali pametno, o njem pa so brž začeli praviti, da je stekel v bližnjo hišo, zaklenil za seboj vežna in sobna vrata, nato pa pomolil roke skozi zamreženo okno in kričal: "Meni ga dajte v roke!" ko so nekoga posebno imenitno lasali.

Ni čuda, da bi bila najhujša razposajenka v vasi raje šla v samostan, kakor pa dovolila, da zasmehovanj kočar samo pomislil nanjo.

Omela iz mahu in brezove metle je delal z materjo, po njeni smrti pa sam. Bilo mu je 35 let, ko je umrla.

Krjavlju je Bog poslal Uršo, kočarju pa Špelo, močno žensko s tremi križi, ki jo je pobral v šesti fari in štirinajsti vasi, 6 ur hoda naravnost čez polje in skozi hosto, po cesti pa ves dan. Dekla je bila in lepšega ni bilo na svetu po njenem mnenju in govorjenju, kot pomagati možu delati omela in metle in ga čakati z dobro večerjo, dokler se ne vrne s kupčijskega potovanja. Slab človek, ki siromaku ne bi privoščil take žene!

"Prav si storil, Jernej," ga je pohvalil župnik pri poroki. "Človeku ni dobro samemu biti."

Pa se je tudi Jernej prepričal, da Bog ni resno mislil, ko je izrekel navedene besede in Adamu na njegove troške naprtil Evo. Marsikdo in tudi Jernej bi bil leto dni po poroki popravil, da ni samo dobro, ampak najbolje samemu.

O dobri večerji čez nekaj tednov ni bilo duha in če se mu je poznalo, da je bil v gostilni, je bil ozmerjan, ko pa se je nekoč opogumil in dejal, da sam zasluži, je bil celo tepen. Seveda ni bila Špelina jeza nepretrgana, večkrat sta se celo zalotila v lepem kramljanju. Toda vaščani se niso menili za jasne trepotke na njunem nebu, ampak so onih nekaj kloftut in nekoliko polasanja pomnožili tako, da bi bilo po Jerneju, čeprav bi bil prejel samo polovico vsakega, kar so mu prisodili.

"Špela, jaz si že nikamor ne upam, povsod me dražijo, kako me strahuješ. Dej, malašč teci po vasi pred menoj, kakor bi te podil, da bodo mislili, da jaz tebe tepem in da bom poslej imel mir!"

Špela je privolila in jo krče ucvrla po vasi. Jernej pa je drl za njo, mahajoč s stolico, ki jo je držal za nogo in tudi vpil, da so ljudje prihiteli iz hiš. Sredi vasi pa se je noga zaradi prevnetega dokazovanja nadvlade izdrla in stolica je v drznem loku zletela Špeli v hrbet.

"Salamenska mrha! Ali sva se tako zmenila?" se je zakadila Špela v prestrašenega preganjalca in ga obdelala vpričo vseh vaščanov, ki so se kar zvijali od smeha in katerim sta hotela dokazati, da je on tisti, ki tepe.

Pred to tekmo je imel zaradi žene mir vsaj zunaj domače vasi, pozneje pa nikjer; zato je morala žena kmalu po kupčiji.

Čevljar ima smolo, kadar nima smole, pošten človek pa zmirom. Bolje bi bilo, da ne bi bil rojen, komur je sreče dar bila klofuta.

Humoristični kotiček

V cirkusu.

— Vse kaže, da se bom moral dati preiskati živinozdravniku.

— Zdravniku, hočeš reči.

— Ne, živinozdravniku. Vedno me namreč duši kašelj, kadar zlezem v medvedjo kožo.

•

Praktična svarila.

Država Mesec Sušec (Massachusetts) je neprevidnim samodrčem ob ovinkih cest postavila velikanske plošče v kratkih razdaljah. "Halo, pozor, krivulja!" opozarja prva. "Ako ste se naveličali živeti," preti druga, "kar divjajte, dostavlja tretja, "v tej brzini naprej!" Za nepoboljšljive avtomobile je malo dalje, na najjačjem zavrtaju ceste, peta tabla z napisom "Vsekakor pa blagovolite poprej poskrbeti za pogrebne troške."

• •

Težko ime.

Učitelj vprašuje v Bosni, kako se imenuje ozkotirna železnica, ki spaja Knin s Prijedorom. "Steissbein!" se odzove učenec. — "Ni tako, ampak malo drugače. — "Beisstein!" — Tudi ne." "Beinsteiss". — "Ni tako, temveč Steinbeiss', mora naposled povedati sam učitelj.

Nemogoč nasvet.

Vprašan sem bil. Moj zaplečnik porabi ugodno priliko in nastavi pero s konico navzgor na moj sedež. Na povelje "sedite!" je prišlo kajpada do zaželenega učinka: z jadnim krikom sem planil pokonci ter izdrl pero iz ranjenega dela. — "Kaj pa je?" zahrešči od katedra. "Prosim, nekdo mi je pero nastavil in sem se zbodel nanje." — Spočetka grobna tišina; potem je gromovnik mrko namrščil obrvi, rekoč dobesedno: "Pojdite hitro ven in si izsesajte rano!"

•

Razlika brez razlike.

— Vi se čudite, da obedujem v restavraciji? Povedati vam moram, da je moja žena izborna kuharica, da se pa s kuho ne peča.

— Pri meni je pa ravno narobe. Moja stara ni izborna kuharica, toda s kuho se peča. In zato moram tudi jaz hoditi v restavracijo.

•

Ocena.

Prekmurec Ritoper je bil povabljen na večerjo. Kako je bilo kaj? "Če bi bila juha tako gorka kakor vino in vino tako staro kakor gos in gos tako tolsta kot gospa Veselička, pa bi bilo imenitno."

•

V dežju.

— Če se ne motim, gre tamle tvoj prijatelj v takem nalivu, pa brez dežnika. Reci mu, naj se stisne k tebi pod dežnik.

— Izključeno. Opazil bi takoj, da imam njegov dežnik.

•

V kopališču.

— Strašno sem nervozen, ko vidim hčerko plavati tako daleč. Kaj ko bi jo prijel krč?

— Pomiri se, ne prime je, ker ni nikogar blizu, da bi skočil za njo v vodo in jo rešil.

•

Pri zobozdravniku.

On: Kako morete zabavljati na tako zanimivo knjigo?

Ona: — Čitala sem jo tu v zobozdravnikovi čakalnici.

•

Pri zdravniku.

— No, sedaj pa mi povejte, kako prebijete svoj čas. — Dobro, gospod doktor! Od šestih zvečer pa do jutra sem pač pri svoji ženi, no, svoj prosti čas pa preždim v pisarni. —

•

Mlada zijala.

Branko in Slavko že delgo oprezujeta okoli voza, s katerega delavci prav počasi in previdno razkladajo veliko šipo, namenjeno za izložbeno okno. "Ni vredno postajati tu," reče naposled Branko, ki se je naveličal gledati, "saj stekla itak ne bodo razbili."

Lev Tolstoj:

Jetnik v Kavkazu

Zdaj sta dospela na plano. Kostilin se je usedel na parobku in rekel:

"Kakor hočeš; a jaz ne grem naprej, noge me ne nesejo več."

Žilin mu je prigovarjal.

"Jaz ne morem — jaz ne pridem tja — jaz ne morem."

Žilin se ni mogel več premagovati: od jeze je pijunil in povedal tovarišu nekaj krepkih.

Še enkrat je zbral Kostilin svoje moči in je šel.

Tako sta prehodila še nadaljne štiri verste. Megla se je zgostila še bolj, gledati ni bilo mogoče nič pred-se in zvezde so bile komaj vidne.

Naenkrat sta zaslišala konjski topot in udarjanje kopit ob kamenje. Žilin se je vrgel na zemljo in poslušal.

Res, bližal se jima je jezdec.

Tekla sta s pota v stran, se usedla za grmovje in čakala. Žilin se je splazil do pota in pokukal — Tatar na konju je gnal kravo.

Zdaj je bil mimo.

Žilin se je obrnil h Kostilinu: "No, Bog ga je spravil mimo. Vstani. Pojdi."

Kostilin se je vzdignil in pal zopet po tleh.

"Ne morem . . . pri Bogu! ne morem . . . moči so pri kraju."

Težek, debel mož, premočen od potu; ko ga je megla mrzlo obvevala, ko mu je kamenje raztrgavalo noge, je popolnoma omagal. . .

S težavo ga je spravil Žilin pokoncu. Od bolečine je Kostilin na glas zavpil. Od strahu je Žilin skoro omedlel.

"Kaj kričiš! Še je Tatar blizu. Kako lahko naju je slišal!"

In pri tem je premišljeval: V resnici je čisto oslabel. . . Kaj naj počnem z njim? Tovariša zapustiti, to ne gre."

"Le vstani," ga je pozval; "pojdi mi na hrbet, hočem te nesti, ko ne moreš več hoditi."

Zadel je Kostilina na hrbet in ga vlekel na pot.

"Ne tiščí me z rokami za grlo, za božjo voljo; drži se za rame."

Težko je tlačil Žilina tovor; tudi njegove noge so bile krvave, tudi on je bil popolnoma upehan. Hodil je sključeno, poizkušal različne načine, kako bi šlo lažje, vrgel Kostilina gor, da je sedel više — tako ga je vlekel z neizrekljivim trudom.

Ali Tatar je moral slišati Kostilinov bolestni vzkrik. Žilin je čul, kako je jahal nekdo za njima in klical.

Žilin je planil v gozd. Tatar je zgrabil za puško in ustrelil. Ko ni zadel, je klel in oddirjal po poti.

"Izgubljena sva, brate," je šepetal Žilin. "Ta pes skliče Tatarje, gonili naju bodo. Najmanje tri verste morava še naprej, drugače je ni rešitve za naju."

Vrag me je nagnal, si je mislil, da sem vzel seboj to klado. Sam bi bil že zdavna na varnem.

"Pojdi sam!" je prosil Kostilin. "Zakaj bi zaradi mene moral biti nesrečen?"

"Ne, ne grem. Ne velja, da bi zapustil tovariša."

Zopet ga je vzel na rame in tekel naprej. Eno verst nemara je prehodil. Vedno je šlo po hosti in nikjer ni bilo čutiti izhoda. Megla — kakor bi pluli oblaki — se je jasnila in razblinjala; nobene zvezde ni bilo videti več.

Žilin je bil popolnoma izmučen. Kraj pota je bil studenec, s kamni zagrajen. Ustavil se je in posadil Kostilina na tla.

"Trenutek si hočem odpočiti. . . hočem piti. . . hočeva pojesti kako pogačo. . . najbrže ni več daleč."

Ravno komaj da se je bil izleknil. . . hotel piti. . . tu je zaslišal zopet topotanje. In zopet je planil, s tovarišem na hrbtu, v grmovje, proti obronku. Tu sta se ulegla.

Slišal je glasove, razločil tatarske besede. Na istem mestu, ki sta ga bila zapustila pravkar, so se ustavili Tatarji. Kmalu je bilo slišati klice, kako ščuvajo pse. Prasketalo je po tleh — skoz goščavo, naravnost proti njima, se je prerinil pes. Pred njima se je ustavil in lajal.

Tuji Tatarji so se približali, ju prijeli in zvezali, ju posadili na konja in odjahali z njima.

Komaj tri verste so bili prejahali, ko so srečali Abdula z dvema Tatarjema. Po kratkem pomenku so posadili Žilina in Kostilina na druga konja — in zopet je šlo nazaj v aul.

Abdul se ni smejal, kakor po navadi, in svojima sužnjema ni privoščil besede.

Ob jutranji zori so bili doma. Posadili so ju na cesto. Vaška mladež se je zbrala, tolkla z biči po jetnikih, ju ometavala s kamenjem in vriščala.

Tatarji so se drenjali okoli njiju, med njimi tudi stari z dolenje gore. Žilin je slišal, kako so ju sodili. Treba jih spraviti bolj daleč v gore, so rekli eni. Stari pa je ukazal, ju usmrtiti. Temu se je upri Abdul; rekel je:

"Plačal sem zanja denarje in hočem imeti odkupnino."

Starec je odvrnil:

"Ničesar ne bodeta plačala, samo nesrečo napravljata. Tudi je greh, pitati Ruse. Usmrtiti — in konec!"

Razšli so se. Abdul pa je stopil k Žilinu in rekel:

"Ako ne dobim v dveh tednih odkupnine za vaju, vaju pustim bičati. Če se pa zopet izmisliš bežati, tedaj te pobijem kakor psa. Piši pismo, ampak kakor se spodobi."

Prinesli so jima papirja. Pisala sta.

Zopet so ju vteknili v ploh in ju peljali za mošejo. Tam je bila jama, pet aršinov (aršin — ruski vatel) globoka; v to jamo so ju spustili.

Njuno življenje je bilo zdaj prežalostno. Plohov jima niso sneli več, niso ju pustili gor na luč. — Kakor psom so jima metali nepečenega testa, vrč z vodo so jima spuščali dol po vrvi. V jami je bil smrad, dušljiv zrak, mokrota. Kostilin je bil hudo zbolel; otekal je in bolelo ga je po vseh udih. Tudi Žilin se je čutil potrtega. Ni vedel, kako bi si pomagal ven.

Pač je izkušal kopati — a kje naj bi pustil zemljo? Tudi je Abdul to že opazil in mu zagrozil, da ga ustreli.

Sključen je sedel nekoč, mislil je na svobodno življenje in bilo mu je žalostno v duši. Sirnata pogača mu pade naenkrat v naročje, še ena pogača, in zdaj so se iztresle sladke črešnje. . . Pogledal je gor in je videl Dino. Smejala se je in stekla proč. Premišljeval je: ali ne bo Dina pomagala

Počedil je prostor v jami in nakopal ilovice, iz katere je naredil figure: ljudi, konje, pse. Mislil je pri tem: če pride Dina, ji vržem to gor.

Naslednjega dne pa Dina ni prišla. Žilin je slišal konjski topot. Tuji Tatarji so prijahali. Pri mošeji se je vršilo posvetovanje. Govorili so o Rusih. Žilin je slišal glas starega. Natanko ni razumel, kaj obravnavajo; a zdelo se mu je, da morajo biti Rusi čisto blizu, da se Tatarji boje, da udro v aul, in da posvetujejo, kaj naj se zgodi zdaj z jetnikoma.

Ko se je zbor razšel, je zaslišal Žilin nad seboj šum. Pogledal je gor. Dina je klečala ob jami, z naprej-nagnjeno glavo, tako da je nakit njenega vratu bingljal nad jamo; kakor zvezdice so bliskale njene oči. Iz rokava je vzela dvoje sirnatih pogač in mu jih vrgla dol. Žilin je vprašal:

(Dalje prihodnjič.)

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (April 30-28) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo ravočasno, da vam lista ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni ni plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen vsled napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je $6.00 in za pol leta pa $3.00. Člani S. N. P. J. doplačajo $4.80 za celo, za pol leta $2.40.

Za mesto Chicago in Cicero a leto $7.50, pol leta $3.75, za člane $6.30.

Za Evropo stane za pol leta $4.50, za vse leto pa $9.00.

Tednik stane za Evropo $1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Mladinski List stane za celo leto $1.20.

Naročnico lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO
"PROSVETA"
2657 S. Lawndale Ave.
CHICAGO, ILL.

RAD BI IZVEDEL

za rojaka Frank Komenšček doma od Gorice na Primorskem. Pred 18 leti se je nahajal v Sa Lake City, Utah. Njegov stri iz starega kraja, mu ima por čati več zelo važnih stvari. Vsle tega prosim rojake, če kdo v za njegov naslov, ali ako bo sa čital ta oglas, naj se javi in piš na naslov: Mihael Sirk, R. F 2—Box 10, Washington, Pa. (Adv.)

POZOR VRHNIČANJE.

Proda se posestvo in hiša š 192, na Vrhniki, Jugoslavij obstoječe iz 4 parcel gozda (i že 35 let ni bil sekan), nadalj 4 parcele polja, dva mahu e en travnik za kositi. Proda za to, ker imam vse otroke t kaj, a jaz sem že stara in nob den ne bo šel v stari kraj. Z ceno pišite na: Frančiško Slab 1304 Hickory St., Waukega Ill. (Adv.)

5000 beril za 5000 slovenski družin

Slovnica, izgovarjava, slike domač opravil, članki o Slovencih, besednjak itd.

Angleško-slovensko berilo

Sestavil dr. Kern

Cena $3.00 s poštnino vred.

Naročite pri uprav. "Prosveta," 26 S. Lawndale ave., Chicago, Illino

Agitirajte za "Prosveto"

IZVRSTNA PRILIKA

Člani in članice S. N. P. J.

Sedaj lahko dobite list Prosveta vsak dan za eno leto in knjige AMERIŠKI SLOVENCI, vredne $5.00—ako nam pošljete brez odbitka svoto $7.80.

Ali pa tri knjige: SLOV.-ANGLEŠKA SLOVNICA, vredna $2.00, ZAKON BIOGENEZIJE, vredna $1.50, in PATER MALAVENTURA V KABARETU, vredna $1.50, skupaj vrednost $5.00 in dnevnik Prosveta za eno leto za svoto $7.80.

To velja za člane S. N. P. J. za vse stare in nove naročnike. Ne člani plačajo $9.00.

Lahko dobite pol leta dnevnik Prosveta in skupno vrednosti za $2.50 knjig, n. pr. JIMMY HIGGINS, ZAKON BIOGENEZIJE, ali pa ZAJEDALCE in BRETENICO in INFORMATOR ako nam pošljete svoto $4.00. Ne člani pošljejo $4.60. Ali pa za $3.00 pošljete list Prosveta in knjigo JIMMY HIGGINS. Nečlani $3.60.

To vse velja za stare in nove naročnike. Vsak mora poslati celo svoto brez odbitka. Denar in naročila pošljite na upravništvo na naslov:

Prosveta, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Ime .....

Naslov .....

Država..... Čl. društva.....

Pošiljam $.....

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Cene zmerne, unijsko delo prve vrste. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY
2657-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA